Bialystok, den 19. April 1942
Nr 4

NEUER WEG
Weissruthenische Wochenzeitung für den Bezirk Bialystok

PREIS 20 PF.
Цана 20 фнг.

НОВАЯ ДАРОГА

Беларуская тыднёвая газэта на Беластоцкую Акругу

Verlag: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Puschkin-Str. 5, Tel. 253 u. 437 — Bankkonto Stadtsparkasse 55. Anzeigenpreise: Z. Z. ist die Preisliste 1 gültig.

Беласток
19 красавіка 1942.

Адрас Рэдакцыі: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Puschkin-Str. 5, Tel. 253 u. 437 — Банкконто Гарадзкая Каса Ашчаднасьці 55, — Bialystok

ВАЙНА

«Апошні козыр» Англіі й Сталіна — «гэнэрал Зіма» скрахаваў. Пачатак новае нямецкае афэнзывы.

Як вядома, Англія старалася яшчэ ня даўна сябе ратаваць з дапамогаю такіх «гэнэралаў», як — Голад, Рэвалюцыя, Зіма і г. д. Ухапіўся за гэтую думку й «бацюшка» усіх народаў— «вялікі, мудры, гэніяльны» і г. д. — Сталін. Ён паслаў на адпачынак «невядома куды» таксама сваіх і мудрых і слаўных «маршалаў» Варашылава й Будзённага, а сам абвесьціў сябе новым рускім Кутузавым, бо, маўляў, «як Кутузаў прагнаў Напалеона, так я з дапамогаю вось такога «гэнэрала» Зімы разаб'ю ў пух і прах немцаў і гэтым лёгка пакрыю сваю «мудрую» голаву лаўравым вянком перамогі».

Прывыкшы ў працягу 24 гадоў да праліцьця патокаў крыві, ён змабілізаваў старых і малых і — кінуў іх на крывавы нямецкі мур. Азьвярэлыя камісары й палітрукі гналі няшчасных людзей удзень і ўначы на верную сьмерць. Аб заўзятасьці гэтых атакаў сьведчыць факт, што некаторыя нямецкія дывізіі за адзін - два месяцы адбілі па 120—140 гэткіх наступаў. Аб стратах чырвонае арміі за апошнія тры месяцы гавораць наступныя цыфры: 104,108 палонных, прычым нармальна рахуецца на аднаго палоннага дзесяць забітых, гэта значыць, болей адного мільёна забітых, акрамя таго бальшавікі страцілі: 2167 танкаў, 2519 гарматаў і 2720 аэрапланаў.

Ня гледзячы на гэтыя вялізарныя страты, бальшавікам не ўдалося праламаць галоўную нямецкую абаронную лінію; гарады — крэпасьці: Шлісэльбург, Ноўгарад, Вязьма, Арол, Харкаў і Таганрог, не гаворачы аб Крыму, засталіся ў нямецкіх руках. Ленінград і далей сьціснуты ў абручах нямецкае арміі. Праўда, майсцамі ўдалося вялікім бальшавіцкім сілам прасунуцца наперад, бо нямецкае вайсковае кіраўніцтва праводзіла тактыку абароны з дапамогаю ўмоцненых пунктаў, а не спляшнога фронту, таму між гэтымі пунктамі можна было майсцамі прасунуцца наперад. Але вось апошнія паведамленьні з Усходняга Фронту гавораць аб тым, што бальшавіцкія атакі памалу слабнуць. Больш таго, ангельскія вайсковыя «прыяцелі» бальшавікоў радзяць ім, пакуль ня позна, гэтыя свае прасунутыя наперад адзінкі штонайхутчэй адвясьці назад, бо яшчэ ёсьць быццам час іх уратаваць, тым больш, што ад 6 красавіка нямецкія войскі ўжо пачалі пераходзіць да афэнзывы — наступу. Так, напрыклад, 6 красавіка на сярэднім адрэзку ўсходняга фронту нямецкія войскі падчас адной атакі здабылі 69 вёсак, узялі ў палон некальні сот жаўнераў, 47 гарматаў, 27 гранатаметаў, 132 кулямёты й многа іншага аружжа. Нямецкае лятунства цяжка збамбардавала Рыбінск на Волзе, Маскву й Цетраград.

Як бачым, «бацюшка-маршал» Сталін ня толькі не здабыў ані воднае важнае стратэгічнае пазыцыі, але безумоўна спрычыніўся нават паводле ангельскіх вайсковых кругоў да вялізарнае страты маральнае сілы сваіх няшчасных ахвяраў — галодных вайскаў.

Тымчасам, як Фюрэр у сваёй апошняй прамове сказаў, нямецкае вайсковае камандаваньне за зіму пастаралася так прыгатаваць новую афэнзыву на вясну, каб нямецкія жаўнеры й нямецкае аружжа ізноў білі сьвятковага ворага так, як яны яго білі мінулым летам. Англія й Амэрыка стараюцца ўгаварыць бальшавікоў вытрымаць вайну да 1943 г. Але гэта ім ня ўдасца. Ужо гэтым летам, сказаў Фюрэр, бальшавікі будуць разьбіты да канчальнага зьнішчэньня.

Гэта таксама значыць, што мы стаім перад вялікімі здарэньнямі на Усходнім Фронце.

Гэта таксама вельмі добра разумее «гэніяльны маршал» Сталін і таму шалёным воўкам кідаецца на сваіх жыдоўскіх братоў Майскага ў Лёндане й Літвінава-Фінкельштайна ў Вашынгтоне, каб яны за ўсякую цану штонайхутчэй дабіліся ад Чэрчыля й Рузвэльта, каб

Англія й Амэрыка:

1) дапамаглі яму аружжам і ежаю,
2) адкрылі другі фронт у Эўропе, г. зн. каб яны высаджвалі свае дэсанты ў Францыі.

Але што датычыць першага пункту, дык справа ў тым, што Англія з Амэрыкай маюць толькі дзьве дарогі для дастаўкі аружжа, гэта — праз Мурманск і Іран. Тымчасам Мурманск знаходзіцца ўвесь час пад абстрэлам нямецкіх і фінскіх гарматаў і падводных лодак, а ежы Англія сама ня мае. Другая магчымасьць — Іран амаль зусім адпадае, бо там няма ані жалезных, ані добрых шасейных дарог.

Штож датычыць другога пункту, дык тут справа стаіць яшчэ горэй. Бо, як вядома, Англія не змагла ўтрымацца са сваёй слаўнай да ўцёкаў арміяй ані на адным кусочку эўрапэйскае зямлі, усюды была разгромлена й зьнішчана. Мала таго, Англія ўжо знаходзіцца перад поўнаю катастрофаю свайго марскога флоту. Як ён курчыцца пад ударам нямецкага аружжа, перадусім падводных лодак, сьведчаць факты з папалненьняў: у сакавіку было затоплена 105 розных ангельска-амэрыканскіх караблёў на 646.900 тоннаў караблеабыйма. Гэткія аграмадныя цыфры затапленьняў паказвае амаль кожны месяц. Ад пачатку вайны 3 верасьня 1939 г. Англія страціла ўжо 16,274.000 тоннаў караблеабыйма, прычым толькі падводныя лодкі затапілі 9.032.000 тоннаў Дык нічога дзіўнага, што Англія ўжо не змагла бараніць нават сваіх наймацнейшых марскіх крэпасьцяў, якімі былі Сінгапур і Ганконг супроць японцаў.

Але жыдоўскія крывавыя праступнікі Майскі й Фінкельштайн б'юць трывогу; Англія й Амэрыка мусяць палегчыць палажэньне Савецаў, мусяць ратаваць іх ад катастрофы, мусяць стварыць ізноў у Эўропе другі фронт. Англія й Амэрыка прабуюць гэты загад выканаць, прабуюць высадзіцца ў Францыі, але словы Фюрэра —будзем біць Англію ўсюды, дзе толькі з ёю спаткаемся, — споўніліся й тут. Гэтыя спробы скончыліся абсалютным крахам. Англія сама дрыжыць ужо са страху за сваё існаваньне пад ударам аружжа

Японіі,

якая ня толькі нагаляе страх на Англію й Амэрыку, але якая ўжо абсадзіла амаль усе астравы — апорныя пункты Англіі й Амэрыкі на Ціхім Акіяне. А гэтых апорных пунктаў там было ня мала, бо некаторыя з іх зьяўляюцца вялізарнымі тэрыторыямі,— напрыклад, Філіпіны складаюцца з 7000 астравоў у 296.000 кв. кілямэтраў і з 10.300.000 насельніцтва. Апошні паўвостраў Батаан, дзе было 60.000 амэрыканскага войска, скапітуляваў акапчальна 10 красавіка. Філіпіны, як і ўсе другія астравы, важны ня толькі як стратэгічныя пункты, але й як гаспадарчыя рэзэрвуары розных дарагіх сыравін.

Для Амэрыкі яшчэ застаўся толькі адзін пункт апору на Ціхім Акіяне, гэта — Аўстралія, якую Японія ўжо пачала абстрэльваць, бо вельмі моцныя ангельскія марскія крэпасьці Гонконг і Сінгапур ужо даўно знаходзяцца ў японскіх руках. Мала таго, Японія пашырыла абсяг свайго ваеннага дзеяньня далёка далей у напрамку Індыі — пэрлы ў ангельскай кароне. Ужо ўзяты амаль усе галоўныя гарады правінцыі Бурма, гранічачай беспасярэдна з Індыяй. На днях здабыты горад Акіяб, ад якога толькі рукой падаць да другога найвялікшага гораду Індыі — Калькутты, які ўжо быў абстрэляны. 300 японскіх аэрапланаў збамбардавалі востраў Цэйлён на паўдні Індыі, 400 мільённае насельнецтва каторае з напружаньнем чакае ўжо на сваё асвабадженьне ад ангельскага ярма. Лёнданская жыдоўская ўлада выслала туды свайго збальшавізаванага агента Крыппса, каб ратаваць Індыю дарогай розных абяцанак, але Індусы ўжо ім ня вераць, бо ўжо ня раз былі абмануты.

Англія стаіць на краю пропасьці. Ня могуць ёй ужо, як мы набачылі, памагчы бальшавікі, якія самі просяць дапамогі, ня можа ёй памагчы ані

Амэрыка,

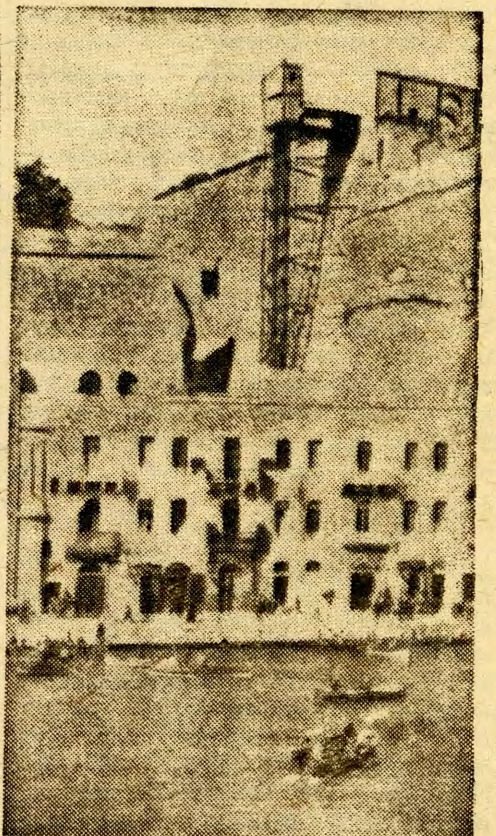
якая не магла разам з Англіяй абараніць сваіх астравоў на Ціхім Акіяне й якая ня можа нават абараніць сваіх караблёў у сябе ў дома супроць нямецкіх і італьянскіх падводных лодак, якія ўжо каля самых берагоў Амэрыкі, пад носам Рузвэльта, затапілі 50 ваенных караблёў на агульную колькасьць 360. Амэрыка ўжо крычыць — нямецка-італьянскія падводныя лодкі, гэта — небясьпека № 1, мы мусім зацягнуць вайну да 1945 г., бо тады мы толькі будзем добра ваяружаныя(!!), тады толькі мы зможам распачаць афэнзыву. Як той казёл, які бляяў: калі мая сьмерць,—заўтра, абы не сягоньня. Будуюцца падваліны новага сьвету, стары — жыдоўска-бальшавіцкі трашчыць і падае ў бяздоньне.

Беларусь дзякуе Фюрэру

У сувязі з днём, калі Беларусь 24 гады таму назад першы раз была вызвалена ад бальшавікоў, адбыўся цэлы рад багаслужэньняў і ўрачыстасьцяў. У тэатры ў Менску адбыўся вялікі сход беларусаў, прэзыдыюм якога выслаў Фюрэру тэлеграму з выражэньнем падзякі. Прэзыдыюм у ёй выказвае ад імя беларускага народу найглыбейшую падзяку свайму вызваліцелю за вызваленьне краю ад варожага ярма й скасаваньне калгаснае гаспадаркі.

Гураганны агонь брахлівых камунікатаў, якія савецкая прэса й радыё стала пашыралі, між іншымі, таксама аб нямецкім войску ў вызваленай Беларусі, змусіла павадыроў Беларусаў выдаць на гэтым маніфэстацыйным сходзе наступнае заяўленьне:

«Сабраны з нагоды нацыянальнага памятнага дня ў Беларускім тэатры ў Менску беларускі народ падымае голас найгастрэйшага пратэсту супроць брахні розных жыдоўска-бальшавіцкіх прадстаўнікоў Масквы, як Лісоўскі, якія асьмельваюцца цьвердзіць, што маюць права выступаць у справах Беларусі. Беларусь, якая вызвалена з-пад бальшавіцкага ярма геройчнай і адважнай нямецкай арміяй, ужо пачала працу над адбудовай свайго духовага, нацыянальнага й гаспадарчага жыцьця. Побач з нямецкім народам і пад аховай нямецкага мяча гатуецца яна годна ўступіць у будучыню новай Эўропы і не патрабуе ніякай іншай апекі».

Пристань і гінда для пасажыраў да гораду Ля Валлетта на Мальце.

Лёд трашчыць...

Ізноў жыцьцё на шляхох перадавога маршу

Бальшавіцкія зімовыя абрахункі з фальшывай калькуляцыяй. Немецкі жаўнер у сьцюжы й сьнезе сам сябе пераўзышоў. Савецкая гаварня сьціхла.

Ад ваеннага карэспандэнта Вальтэра Кальвэйта.

Сытуацыя на ўсходзе асьвятляецца дадатковымі радамі брытанцаў саветам, якія ўсё-ж не хацелі пачынаць зімовай афэнзывы, і цяперашнімі радамі пакінуць крыху прасунутыя выступы атакаў, каб ня быць адрэзанымі. Абедзьве рады выносяць прысуд аб савецкай зімовай кампаніі. Але думкі нямецкага жаўнера знаходзяцца паміж мінуўшчынай і будучыняй, паміж зімой і летам.

Гэта быў як быццам сон

Замест суровае сьцюжы папярэдняга дня,— вільготны прыемны вецер! Са стрэх дамоў зьвісаюць даўгія сасулькі, і бязупынна спадаюць таючыя кроплі на засьнежаную зямлю.

Само па сабе — нічога надзвычайнага, і на бацькаўшчыне ў мірныя часы на гэта зьвярнулася-б крыху ўвагі, а можа й зусім не заўважылася. Але для нас, жаўнераў усходняга фронту, наступленьне адлігі азначае неапісальнае перажываньне, гэта амаль прабуджэньне ад цяжкога, панурага сну.

Звыш нашых сілаў.

Кожны змагар на ўсходзе ведае расейскую зіму. Мы ўспамінаем усе яшчэ даволі добра апошнія месяцы, калі нам па прычыне вострае сьцюжы амаль выпадалі вінтоўкі з скасьцянелых рук, калі вялізарныя сьнегавыя завеі нарушалі заспасабленьне, а вораг кідаў свае апошнія сілы да контрудару і прабаваў у апошнюю гадзіну павярнуць на сваю карысьць кола гісторыі: Гэтыя дні, тыдні і месяцы вымагалі ад нямецкага жаўнера крайне аграмадных высілкаў. Тут мы змагаліся з сіламі прыроды, супроць якіх мы ледзь маглі абараніцца. Гэтая барацьба ў пранізываючым усё ўсходнім ветры, пры траскучым марозе паміж 40 і 50 градусамі мінус, супроць нялюдзкага й мяйсцамі пераўышаўшага лікам ворага часта вялася звыш нашых сілаў.

Цяпер мы ўсё добра бачым.

Калі 22-га чэрвеня мінулага году мы перайшлі даўгую ўсходнюю граніцу, мы яшчэ ня ведалі савецкага ворага, мы ня мелі ніякага шырэйшага прадстаўленьня аб яго азбраеньні й сумнай сапраўднасьці яго краю. Але сягоньня мы ўжо яго добра пазналі. Ён прадставіўся нам, як нешта зусім чужое, нялюдзкае па сваёй істоце і дзеяньню. Мы прабіліся праз граніцы савецкае дзяржавы, разьбілі дывізіі, якія кідала супроць нас Масква, прасьледавалі іх і ўзялі ў палон у нябачаных гісторыяй акружальных бітвах. Аграмадны ваенны матарыял, які меў зьнішчыць Эўропу, панцырныя волаты, застрашваючае множства самалётаў і гарматаў не маглі нас стрымаць. Той пераважаючы ваенны матарыял, як меў вораг, ляжыць сягоньня спалены і разьбіты паміж бацькаўшчынай і фронтам. Тысячы кілямэтраў мы так гналі ворага, білі яго, дзе толькі ён выходзіў у бой, мы змагаліся й перамагалі ў распаленую сьпеку, у дажджы і гразі, у пушчах, балотах і стэпах.

Яны пралічыліся.

Хто думаў пры гэтым аб зіме, хто клапаціўся аб даўгіх заспасабляючых дарогах? Змагацца, перамагаць і нішчыць — вось быў лёзунг 1941 году. Чым большай была колькасьць кілямэтраў, якая прабывалася штодня, тым лепшы быў настрой.

— Тады прыйшлі дні, калі першы раз даў сябе пачуць ледзянячы ўсходні вецер. Ён пранізываў нашыя шынэлі, так што мы як найхутчэй шукалі цёплага сховішча, ён тварыў скарынкі з сьцякаўшага мулу на заспасабляючых дарогах, так, што павозкі не маглі рушыцца ані наперад, ані назад. І тады прыйшоў вораг. Калі загулялі над краем сьнежныя завеі, ахінуўшыя край белай пеляной, а тэмпэратура спала да 30 або 40 градусаў ніжэй нуля, узвышшы й ледзяныя абшары пачарнелі ад нападаючых бальшавікоў. З Сібіры, Каўказу і Туркестану Крамлёўскія ўладары кінулі ў бой свае рэзэрвы, і іх разьлічэньне пачаткова было ня кепскае. Яны казалі сабе: нямецкі жаўнер ня можа пераносіць так добра холаду, як наш, нямецкае заспасабленьне стрымана ў выніку страшных мяцеліц, мы маем выгаду ўнутранай лініі, а значыць ня так даўгія дарогі заспасабленьня. Рэкі замёрзьлі, балоты скрэплі, а гэтым самым шмат натуральных перашкодаў адпала для нашага камандаваньня. Немцы вычарпаны даўгой вайной і іх рады парадзелі. Гэтак разьлічалі саветы й дзеялі згодна з гэтым. Усе свае надзеі пакладалі яны на «гэнэрала Зіму». Але яны пралічыліся!

Плады зімы.

Нямецкі жаўнер плянова адыходзіў назад, калі лёд і сьнег зрабілі немагчымымі далейшыя апэрацыі атакі, каб заняць выгаднейшыя пазыцыі. Калі заспасабленьне часам не падходзіла так, як звычайна, ён еў пару дзён толькі сухі хлеб. Ён галадаў, мёрз, ён пераносіў невыабразімыя труднасьці, але разьбіць яго або ўзяць у палон — гэта было немагчыма. Сотні тысяч людзкіх жыцьцяў мусіў ахвяраваць вораг і пакінуць іх на многіх палёх бітваў, пакуль ён змог «ізноў заняць» некалькі зьнішчаных вёсак і могільнікаў, якія плянова ачышчаліся нашымі войскамі. У кулямётным агні перадавых нямецкіх пяхотных ліняў разьбіваліся кожны раз савецкія ілюзіі.

А тады надыйшло тое вялікае рэха ўчынку з бацькаўшчыны. Яна пасьледавала ахвотна за клічам Фюрэра, дала ваўняную й зімнюю вопратку і гэтым самым памагла многім сваім сыном лягчэй перапрываць зімовую барацьбу. Нямецкі жаўнер, паказаўшы сябе ў нязьлічаных баёх, у многіх паходах, у зімовых бітвах 1941/42 г. пераўзышоў сябе. Яму Нямеччына заўдзячвае сваю свабоду, ўся Эўропа — захаваньне сваёй тысячалетняй старой культуры. Перад франтовымі жаўнерамі гэтае зімняе вайны, якія ў барацьбе страцілі сваё здароўе праз дзеяньне ворага, або сьцюжы, кожны павінен схіліцца з найглыбейшай пашанай.

Толькі што прыбыў абоз з амуніцыяй на баявое становішча. Першы раз удалося шофэрам без даўгіх затрымак з-за замаразяў і сьнежных завеяў прыбыць на мейсца. Шмат цікавых навін даведаліся мы ад іх; бо на доўгіх шляхох даўнейшага перадавога маршу ізноў пачалося ажыўленьне.

Бацькаўшчына і саюзьніцкая Эўропа не аставаліся зімой бяэчыннымі, а працавалі, як яшчэ ніколі. Плады гэтае працы выйдуць на карысьць фронту.

СЬНЕГ ПАЧЫНАЕ ТАЯЦЬ.

Тады як у паўночных частках усходняга фронту яшчэ гуляюць сьнежныя завеі, на поўдні пачынаецца адліга. Павозкі Нямецкае Арміі пракладаюць сабе дарогу ў мясцовасьцях, якія цяпер замяніліся ў вазёры. Здымка: Ваенны справаздаўца. Гайк.

Вэнгрыя вырашае праблему

Пазбаўленьне зямельнае ўласнасьці жыдоў.

З нацыянальнага вэнгерскага боку ўжо цэлы рад гадоў высоўваліся дамаганьні пазбаўленьня жыдоў зямельнай уласнасьці, аднак нельга сказаць, каб дасюль у гэтым адношаньні было шмат зроблена. Праўда, так званы «другі» закон аб жыдох з 1939 г. прадбачыць магчымасьць пазбаўленьня зямельнае ўласнасьці, усё-ж гэтая заканадаўчая пастанова не стварыла адпаведнае зарукі для радыкальнага вырашэньня пытаньня жыдоўскага землеўладаньня. Толькі ў канцы 1940 г. было перадана ў рукі вэнгерскіх уласьнікаў да 60.000 кадастравых моргаў (каля 120.000 прускіх моргаў), гэта значыць толькі крыху больш чым 10 працэнтаў усяго жыдоўскага землеўладаньня ў Вэнгрыі.

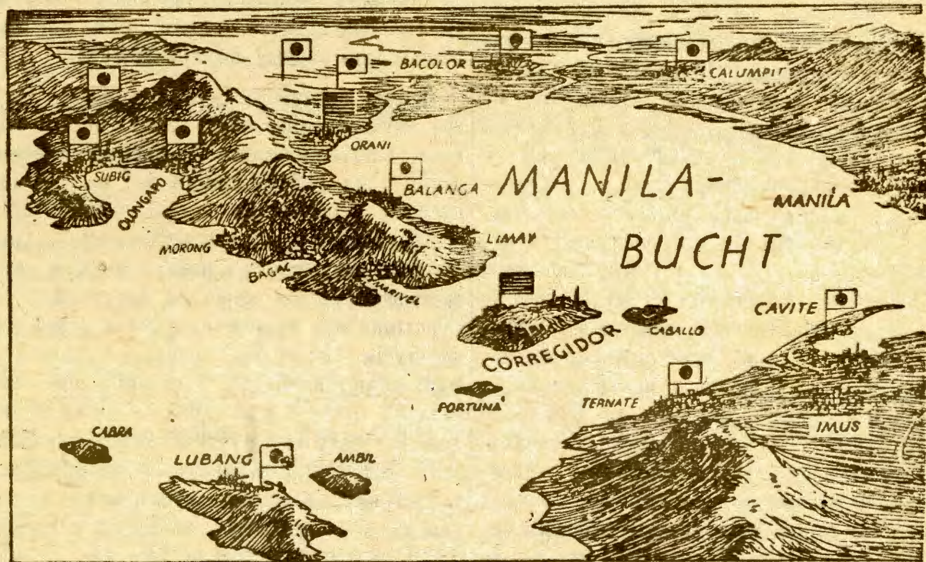
Пытаньне жыдоўскага землеўладаньня ў Вэнгрыі мае пры гэтым дзьве асаблівасьці. Перадусім яно належыць да вялікага камплексу пытаньняў вэнгерскае аграрнае рэформы — гэта праблема, вырашэньне якой усьцяж узьнікае. З другога боку, аднак, гэтае пытаньне мае чыста жыдоўскі дыпляматычны бок. Апрача таго, што вэнгерскае сялянства для свайго здаровага разьвіцьця патрабуе безварункова тых 500.000 кадастравых моргаў, якія знаходзяцца ў жыдоўскім валаданьні, як і 1 мільён моргаў, якія жыды арандуюць — неабходнасьць перавядзеньня жыдоўскага землеўладаньня ў вэнгерскія рукі зьяўляецца народнай праблемай і з увагі на супрацоўніцтва ў эўрапэйскай гаспадарцы выжыўленьня. Ужо ад 1934 г. Нямеччына рабіла ўсьцяж спробы заключаць доўгатэрміновыя пасяўныя ўмовы з вэнгерскімі земляўласьнікамі, у якіх асаблівую ролю адыгрывалі алейныя насеньні. Гэтыя стараньні да апошняга часу мелі толькі малы вынік, бо якраз жыдоўскія землеўласьнікі з палітычных падставаў ня прыймалі ўдзелу ў гэтым супрацоўніцтве. Вэнгерскі ўрад толькі з труднасьцямі мог у апошнім часе заключыць большую колькасьць пасяўных умоваў, якія на гады запэўняюць рэнтабільнасьць вэнгерскай сельскай гаспадарцы.

У працэсе паволі паступаючай наперад вэнгерскае зямельнае рэформы вэнгерскі ўрад выдаў у 1940 г. закон, які прадбачыў у стварэньні сялянскіх і арэндатарскіх урадаў асабліва жыдоўскае землеўладаньне. Правядзеньне гэтага закону йшло, аднак, вельмі паволі, бо закон прадпісываў поўнавартасны выкуп адыманае або прымусова арэндаванай зямлі. Для гэтага, аднак, нехапала сродкаў, бо ўжо ў 1940 г., каб выкупіць знаходзіўшыеся ў жыдоўскім валаданьні землі, патрэбна было найменш 500 мільёнаў пэнго (каля 360 мільёнаў райхсмарак). У гэтым-жа часе, аднак, цана на зямлю яшчэ больш паднялася.

Новы вэнгерскі ўрад на чале з міністарпрэзыдэнтам Калляй падаў новы законапраэкт, які дае магчымасьць куды хутчэй вырашыць гэтае пытаньне. Перш за ўсё, грошы за выкуп зямлі знаходзячайся ў жыдоўскіх руках больш ня будуць выплачвацца гатоўкай, а ў постаці дзяржаўных даўгавых аблігацыяў. Апрача тагэ, аднак, думаюць і аб тым, каб даход кадастравага моргу прыняць за падставу ацэнкі зямлі. Гэты паморгавы даход агульна ўстаноўлены некалькі дзесяткаў гадоў таму назад і ня мог дагэтуль ніколі быць павышаным дзеля супраціву абшарніцтва, бо і ападаткаваньне стасуецца таксама паводле разьмеру даходу. Цяпер-жа на гэтай падставе паўстае для вэнгерскае дзяржавы магчымасьць адносна танна пазбавіць жыдоў зямлі.

Праэкт закону ўраду Калляй цікавы яшчэ і ў тым адношаньні, што і лясныя уладаньні, якія таксама налічваюць найменш 500.000 кадастравых моргаў, маюць быць таксама забраны ў жыдоў. Урад у выданым распараджэньні падбаў аб тым, каб жыдоўскія ўласьнікі не маглі хутка перадаць свае ўладаньні другім падстаўным асобам, не нарушаючы пастановаў закону. Апрача таго, у выпадку неабходнасьці, можа быць уведзена прымусовае адміністраваньне жыдоўскіх маёнткаў.

Бязспрэчна, вэнгерскі парлямант прыме ў бліжэйшым часе гэты праэкт закону, так што гэтае пытаньне хутка пярэйдзе ў мінуўшчыну. Для нямецка - вэнгерскага супрацоўніцтва на полі гаспадаркі, дзякуючы аканчальнаму пазбаўленьню жыдоў землеўладаньня адпадзе многа паважных перашкодаў.

Паўвостраў Батаан і востраў Коррэджыдор. (З«Парыжскае Газэты»)

ТАК МЫ ЖЫЛІ...

Цяжкія ўмовы жыцьця яшчэ перад першай сусьветнай вайной змусілі мяне пакінуць беларускія палеткі. З свае роднае вёскі Талочына, Аршанскага павету, я пераехала ў Чалябінск, дзе працавала старожкай на пераезьдзе. Жалезнадарожная будка не дазваляла мне на даўжэйшы час адыходзіць ад яе. Аднак, ад часу, калі паўсталі калгасы, мне вельмі часта прыходзілася на цэлыя дні пакідаць і свой кут і сваю работу дый ісьці шукаць які-небудзь ратунак, каб не загавець душой. Асабліва часта гэта здаралася ўвосень. Разам з іншымі працаўнікамі я хадзіла ў суседні калгас Мітрафанаўку (10 клм. ад Чалябінска) выбіраць бульбу. Зямля ў гэтым калгасе была, толькі пашукаць — чорная, ураджайная. Бульба, буракі, морхва расьлі вялікія і даскапала радзілі. Пры добрым ладзе тут жыцьцё было-б добрае, але, нажаль, яно было горкім палыном.

Працавалі ў калгасе па гадзінам. За працу плацілі натурай. Але як ні працуй, колькі ня біся, ніяк ня выходзіла болей поўпуда бульбы ў дзень. Усё роўна, ці ты будзеш старацца, ці не. За сваім заробкам, бывала, ходзіш з канторы ў кантору, нішуць там, пішуць, перапісваюць, кожны служачы робіць увагі, на колькі разоў пытаецца, а дзе працаваў, а што рабіў і г. д. — проста адурэць трэба. Дык нічога дзіўнага, што ніхто ня меў найменшага зацікаўленьня станам калгаснае гаспадаркі. Многа дабра гінула на полі, ня прыбранага ў час. А і тое, што сабралі, дык няд-бала нерахоўвалі. Кармілі-ж нас на полі вельмі дрэнна: на поле прывозілі катлы, варылі там бульбу — вось і ўся ежа. Да гэтага часам давалі лустачку хлеба (з чверць фунта), але за гэта прыходзілася плаціць рубель.

Так, цяжкія былі часы — гора бяду наганяла. Адзіны быў ратунак толькі ў тым, што мае дзеці дапамагалі мне, прывозячы такія-сякія прадукты з места.

Усё-ж работа на будцы давала магчымасьць прабівацца неяк і не памерці з голаду. Але як жылі ў калгасах — дык гэта адзін жах! Мне давялося быць у адведзінах у свайго пляменьніка ў вёсцы Згод, за Менскам, дзе ён жыў. Ён быў «раскулачаны», і не таму, каб быў нейкім шкодным чалавекам, але за сваю сумленную гаспадарскую работу. Пляменьнік мой ня піў, дбаў аб свае́й гаспадарцы і таму да калгасаў жыў добра. Каня ў яго забралі ў калгас і заезьдзілі. На яго так налягалі, што, значыцца, ён добра жыў, што ён ня ведаў, куды падзецца. А ўрэшце забралі яго ў турму ў Менск. Ня было яго 3 месяцы. Аднойчы выйшла яго жонка ў горад (а яна ўжо ў калгасе была), варочаецца з гораду — бачыць, сядзіць на парозе чалавек, страшны, абросшы, худы. Ледзь яго пазнала. Зусім зьнішчоў з голаду, а тут і накарміць няма чым. Божа, Божа! Чаго ён ня выцярпеў?! У турме колькі людзей растралялі. Увядуць у камерку, дзе павярнуцца няма як, а на сьценах поўна крыві. Не давалі піць, есьці, голадам мучылі. А такіх, як ён, многа было. У калгасе цяжка было жыць. Нясі, пішы, што маеш, якую скаціну, які лён — і ўсё забіралі. Сеюць лён, сеюць каноплі — і ўсё ў калгас. Ня маеш права ніткі для сябе ўзяць, мяшка сабе выткаць.

А вось быў жыдоўскі калгас у мястэчку Гусіна, там жыды свой калгас арганізавалі, дык яны цяжка не працавалі. Мужычкоў да іх на працу ганялі. Жыдкі маладыя ў Маскву ўсе вучыцца паехалі, а старшыя людзі, значыцца, працаваць ня могуць... Жыдам, вядома, працаваць ня хочацца. Сьвіньняў яны сабе гадавалі, каўбасы рабілі і ніхто аб гэтым быццам і ня ведаў. А нашу моладзь усю чыста ганялі лес рубаць, ды кожны вечар змушалі расьпісвацца, што, маўляў, добраахвотна яна працуе. А як адзін не хацеў расьпісацца, дык яго забралі. Таму моладзь з калгасаў уцякала — хто куды, абы не адбываць паншчыны.

Так, жыды маглі вучыць дзяцей у Маскве, маглі гадаваць сьвіньняў! А нашы людзі... Божа мой, Божа! Прыдзе восень, засеюць у гразь. У нас, бывала, ніхто так ня сеяў. Але вось на Вялікдзень, па Благавешчаньне — сей! Змушалі людзей працаваць. Мяцеліца, сьнег, дождж, хляпаніна, коні пад пенай стаяць, а яны аруць, а яны аруць... Як пасеюць, так і пажнуць. Увосень нічога няма. Многія з голаду паміралі. Добра яшчэ, як хто меў дзяцей у горадзе, дык часам яны крыху памагалі. Вось вы нічога ня маеце, а прыдзе да цябе налог, хоць з цябе душа вон, а давай — мяса і др., хоць ты яго ня маеш. Хто ня вырабіў свае́й нормы, таго забіралі, садзілі. Былі ў калгасе і свае сабакі, але часта і жыды прыяжджалі з гораду. Вось як жылося нам. Цяпер вайна, труднавата, а там-жа ўвесь час было горш, як у ваенны час. Атрымае мой пляменьнік гарнец канопаль і «зельля» з-пад жыта, падсмажаць, падсушаць, і так з бульбай усю зіму елі, так і Каляды. Сьвяшчэньнікаў у нас усіх пазабіралі. Ганялі іх у лес дровы рубаць. Астаўся яшчэ ў нас адзін сьвяшчэньнік — стары, дык яго перад самым Вялікаднем забралі. А як Вялікдзень быў... нясуць людзі пасху сьвяціць, дык з рук вырывалі, не прапускалі. Былі такія з моладзі — камсамольцы.

Цяжка было жыць, цяжка. Раз мне давялося трапіць у сталоўку ў Бакане — у Сібіры. Гэта была сталоўка НКВД. У сталоўцы — сталы вялікія, вазы і цукар ёсьць. А яны, гэтыя каты, як хам'ё, прыходзяць у сталоўку, у шапках сядаюць за стол, рукі брудныя — і ... цукар сыплюць проста ў зупу. А мы — мы-ж цукру зусім ня бачылі...

(Са слоў беларускі Т. Р.)

УСЕ ТРУДНАСЬЦІ ПЕРАМАГАЮЦЦА!

Ня гледзячы на сьнежныя завеі і суровую сьцюжу, нашыя самаходы перамагаюць усе труднасьці, каб даставіць для фронту амуніцыю, паліва і правіянт.

Канстанцыя Буйла.

ЛЮБЛЮ

Люблю наш край, старонку [illegible]
Дзе я радзілася, расла,
Дзе першы раз пазнала шчасьце,
Сьлязу нядолі праліла.
Люблю народ наш беларускі,
І хаты ў зелені садоў,
Залочаныя збожжам нівы,
Шум нашых гаяў і лясоў.
Люблю раку, што свае воды
Імчыць ў няведамую даль,
І жоўтасьць берагоў пясчаных,
І яснасьць чыстых яе хваль.
Люблю вясну, што ў кветкі, ў зелень
Прыстроіць цэлую зямлю;
На гнёздах буслаў калыханьне
І сьпеў жаўраначка люблю.
Люблю гарачу сьпеку лета
І буру летнюю з дажджом,
Як гром грыміць, а ў чорных хмарах
Маланка зіхаціць агнём.
І восень сумную люблю я,
І першы звон сярпоў і кос,
Як выйдуць жнеі збожжа жаці,
А касары — на сенакос.
Люблю зіму з яе марозам,
Што вокны прыбярэ ў вузор,
І белы сьнег, што ўсё пакрыўшы,
Іскрыцца бліскам ясных зор.
Люблю ў пагодную я ночку
Дапозна на дварэ сядзець,
Сьлядзіць за зорачак дрыжаньнем,
На месяц залаты глядзець.
Люблю, як сонейка заходзіць
І бераг хмаркі залаціць,
Вячорнага як голас звону
К нам з ветру хваляю ляціць.
І песьню родную люблю я,
Што дзеўкі ў полі заняюць,
А тоны голасна над нівай
Пераліваюцца — плывуць.
Усё ў краю тым сэрцу міла,
Бо я люблю край родны мой,
Дзе з шчасьцем першым я спазналась
І з гора першага сьлязой.

Беларусы ўступаюць дабравольцамі ў рады арміі

У Латвіі на заклік уступіць у рады дабравольцаў адгукнулася разам з латышамі і беларуская моладзь у гарадох і вёсках латвійскае тэрыторыі.

Дзеля таго, што асобных беларускіх фармацыяў дабравольцаў яшчэ няма, беларуская моладзь уступае ў латышскія фармацыі.

Аб гатоўнасьці беларускай моладзі ўступіць у рады дабравольцаў даходзяць таксама весткі з Камісарыяту Беларусі.

СУЧАСНАЯ ЭПАПЭЯ

1)

(Успаміны тлумача-беларуса з фронту)

Вясна 1941 г. была вельмі цікаўная. Ня толькі як кожная вясна, калі людзі напаўняюцца ўсялякімі ружовымі надзеямі, чакаюць заўсёды нечага новага, лепшага, вераць ня толькі самы, але ўвяраюць і сваіх знаёмых, што гэтая вясна абавязкава прынясе вялікую, пры гэтым зразумела добрую, перамену ў іх жыцьці. Асабліва мы — беларусы зьвязвалі заўсёды з вясною нашы найпрыгажэйшыя надзеі.

Не, гэтая вясна была асаблівая. Паветра было як-бы эалектрызавана. Насіліся ўсялякія дзіўныя чуткі. Сярод палякоў пачалі пашырацца логаласкі—«рускія» хутка прыдуць да нас, вызваляць нас ад немцаў... за два—тры дні будуць у Варшаве. А, не—дзе там, гаварылі другія,— немцы самі аддадуць бальшавікам Варшаву, Кракаў, нават Прагу-Чэскую і Югаславію, бо яны баяцца бальшавікоў, бо, пане, такіх танкаў, якія маюць бальшавікі, немцы ня маюць ані аднаго...» Ад такіх гутарак нам — беларусам і ўкраінцам займаўся дух...

Немцы маўчалі. Ані слова пра вайну з бальшавікамі. Ніхто нічога ня ведаў. Няўжо-ж маюць праўду палякі, — пыталіся мы адзін другога? Не, ня можа быць! Каб немцы адступалі? Ніколі.

Тымчасам 8 чэрвеня дастаю загад ад нямецкага вайсковага камандаваньня, што 12 чэрвеня маю зьявіцца, як змабілізаваны, у К. Няўжо-ж, пытаецца адзін мой знаёмы, якога толькі я аб гэтым паведаміў, запраўды?—Нічога ня ведаю, кажу, але мне здаецца, што так.

—Калі-б аб нечым ты там даведаўся, напішы, калі ласка, пару слоў.

— Так, так, зразумела, пастараюся.

Тры дні, як тры доўгія месяцы. Зваьняюся са службы.

— Што з Вамі, пытаюцца знаёмыя? — Нічога, кажу, пераводзяць на другое мейсца..

— Ня можа быць, скажыце праўду...

Але вось прыйшоў, урэшце 12 чэрвеня. Рана сядаю ў цягнік, ужо на правох жаўнера й еду ў К. Тут ужо спатыкаю болей такіх, як я — дахтары, інжынеры, прафэсары. Ну, гэта ўжо цікавей. Нямецкі капітан спатыкае нас вельмі ветліва, вітае нас, як сяброў нямецкае арміі. На абед ідзем у жаўнерскі дом. Тут ужо сядзяць за даўгімі сталамі 45—50 хлопцаў — нашых таварышоў з чамаданамі... О, гэта яшчэ болей павялічвае напружанасьць, вясёласьць.

Вечарам едзем усе за горад у чыста вайсковую абстаноўку. Чатыры дні ўваходзім у свае будучае заданьне. Мы, як кіраўнікі, памагаем хлопцам. Пагода, якая дагэтуль была пахмурная, дажджлівая, памалу праясьняецца.

Пасьля чатырох дзён едзем аўтамі ў Р. Тут разьдзяляюць нас на групы. Я з 12 хлопцамі еду на паўночны ўсход, у лес— лягер каля Л.

17 чэрвеня ў аўторак.

Мяне пакідае лейтэнант фон П. пры штабе Н-скай дывізыі, а хлопцы едуць у палкі. Знаёмлюся з начальнікам канцэлярыі Рытмайстрам фон. Б. Ён знаёміць мяне коратка з вайсковым рэгуляміпам і жадае ад мяне слова, што я ня толькі ўсё зразумеў, але й буду ўсё выконваць паводле прадпісаньняў. Яго прыяцельскія, амаль бацькаўскія словы зусім мяне заваражылі. Я ўяўляў сабе нямецкага афіцэра трохі іначай. Пакуль прабраўся з гэтага першага вельмі прыемнага ўражаньня, прайшло пару хвілін. Урэшце, даю слова ня толькі з абавязку, але й ад узварушанага сэрца цьвёрдаю пастановаю апраўдаць узложаныя на мяне абавязкі й надзеі пана Рытмайстра фон Б., які пажымае мне руку і кажа:

—Іншыя падрабязнасьці выясьніць вам пан фэльдфэбэль.

Выходжу. У дзьверах спатыкае мяне пан лейтэнант фон П. Пажымае мне руку й заўважае пры гэтым чыста па прыяцельску, што яшчэ ня ўмею па вайсковаму пажаць руку афіцэра. Я, зразумела, пры гэтым кланяўся як цывіліст. Пасьля толькі зразумеў, што гэта ў войску выглядае даволі сьмешна. Жаўнерам я ніколі ня быў. Знаёмлюся з сакратаром канцэлярыі фэльдфэбэлем Г. Надвыраз інтэлігэнтны, та-

МУЗЫКА І ЧЭРЦІ

(Народная казка)

Быў адзін музыка. З маленства ён нічога не рабіў, толькі іграў. Яшчэ хлапчуком: пасе валоў або коней, зробіць з лазы дудачку ды як зайграе, дык валы пакінуць пасьціся, разьвесяць вушы ды й слухаюць; а ў лесе птушкі прыціхнуць, нават жабы ня крумкаюць.

А як павядзе коней на начлег — лета, ночы цёплыя, аж парыць; папрыводзяць па дуброву коней хлопцы й дзеўкі з усяго сяла, сваволяць, сьмяюцца, пяюць песьні — ведама, маладосьць, заўжды весела; а Музыка як зайграе на сваёй дудачцы, дык адразу ўсе прыціхнуць. Вось ім здаецца, што якаясь саладзіня ўлілася ім у сэрца, а якаясь сіла ўхваціла на плечы й нясе ўсё ў гору і ў гору, к ясным зоркам, у чыстае неба, у чыстае, сіняе, шырокае неба. Сядзяць яны, нічога ня думаюць, забыліся, што рукі й ногі млюць ад цяжкае работы, што ў жываце бурчыць ад голаду. Сядзяць і ўсё слухаюць. І хацелася-б ім сядзець гэтак усё жыцьцё і ўсё слухаць, як грае Музыка. Вось ён замаўчыць. Але ніхто ня сьмее паварухнуцца, каб ня спужаць таго голасу, што пошчакам*) рассыпаўся па дуброве, па лесе й паднімаецца ў самае неба.

Але вось зайграе Музыка жаласьліва й заплачуць і лес і дуброва, набяжыць хмарка — і з неба сьлёзкі так і пальюцца. Ідуць позна да гасподы мужыкі й бабы, учуюць тую музыку, стануць, слухаюць, плачуць. Вось так усё іх горкае жыцейка перад вачыма і стаіць і такі іх апануе жаль, што й мужыкі, старыя, барадатыя мужыкі, плачуць, як бабы над нябожчыкам, або як праводзяць сынкоў у салдаты.

Але вось па немалым часе Музыка ад жаласьлівага ды на вясёлае зьверне. Пакідаюць мужыкі ды бабы косы, граблі, вілы, гаршкі й біклягі, возьмуцца ў бокі і давай скакаць. Скачуць малыя дзеці, скачуць кусты й лес, скачуць зоркі, скачуць хмаркі — усё скача і сьмяецца.

Вось такі то быў Музыка чарадзейнік: што захоча, то ён з сэрцам зробіць.

Падрос Музыка, зрабіў сабе скрыпачку й пайшоў у сьвет. Куды прыйдзе — пайграе, а за тое яго накормяць, напояць, як самага лепшага госьця й яшчэ дадуць на дарогу. Доўга хадзіў так па сьвеце Музыка, весяліў добрых людзей, а ліхім без нажа рэзаў па сэрцы. Бачаць чэрці, што куды Музыка прыйдзе, там менш людзі грэшаць і давай вайстрыць на яго зубы.

Ідзе раз Музыка цераз лес, а чэрці й наслалі на яго дванаццаць галодных ваўкоў. Заступілі яны Музыцэ ў лесе дарогу, стаяць, ды зубамі ляскаюць, а вочы гараць, як гарачае вугольле. Няма ў Музыкі нічога ў руках, толькі над пахаю ў мяшэчку скрыпка. Што тут рабіць? —думае Музыка — што тут пачаць? Прыйшоў яму канец! Дастаў ён з мяшэчка скрыпку й смык, каб хаця яшчэ раз напасьледак пайграць, прысланіўся к дзераву ды й пацягнуў смыкам на струнах. Як жывая загаварыла скрыпка, раздаўся пошчак па лесе. Прытаіўся лес — і лістком не варухне; а ваўкі, як стаялі разьзявіўшы горла, так і акамянелі: стаяць ды слухаюць, а сьлёзы так і цякуць з воўчых ачоў. Перастаў Музыка йграць, а ваўкі, бы сонныя, пасунулі ў лес.

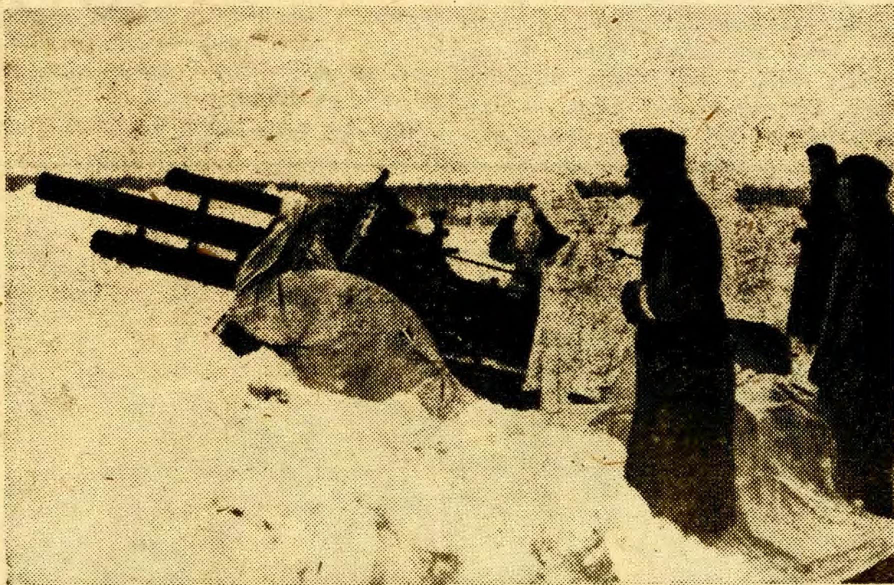
Пайшоў Музыка далей. Ідзе ён ды йдзе, падходзіць к рацэ. Сонейка ўжо закацілася за лес, толькі яшчэ сьвеціць на самыя вярхі й як-бы аблівае іх пазалотаю. Ціха як у вусе, ніводзін лісток і не варухнецца. Вельмі харошы вечар. Сеў Музыка на камень на крутым беразе каля ракі, дастаў сваю скрыпачку й зайграў, ды так гожа, што яго заслухаліся й неба, і зямля, і вада й давай усё скакаць. Зоркі мітусяцца, як зімою сьнег; хмаркі плаваюць па небе, як ластаўкі перад дажджом, а рыба так узгулялася, што рака кіпіць, як вада ў гаршку. Але вось падняўся ў рацэ вадзяны цар ды як пачаў скакаць, дык вада так заляскала, што заліла берагі, а чэрці спужаліся й павыскакалі з вады. Бачаць яны, што ад Музыкі нідзе супакою няма, вось яны давай думаць як-бы яго загубіць.

Бачыць Музыка, што вадзяны цар нарабіў людзям бяды, перастаў граць, палажыў скрыпачку ў мяшок і хацеў ісьці далей, але вось падходзяць два панічы й просяць пайграць на ігрышчы, абяцаюць заплаціць, што схоча. Падумаў Музыка, што яму недзе начаваць, ды й грошай няма, паслухаў панічоў і пайшоў з імі йграць вечарынку. Прывялі панічы Музыку ў палацы. Бачыць ён, аж там паноў і паненак — хоць гаць гаці. Пакуль ён зьбіраўся йграць, бачыць, што гэта ўсе панічы — падбягуць к сталу, абмочаць палец у місу й мажуць сабе вочы. Памазаў і ён, ды як памазаў, дык і бачыць, што гэта не паны, а чэрці й ведзьмы й што ён не ў палацах, а ў пекле. Вось і зайграў ён ды так, што ўсё пекла разьляцелася ў шчэпкі, а чэрці разьбегліся па ўсяму сьвету.

Вось з тае пары чэрці й баяцца Музыкі й больш яго не чапаюць.

*) рэхам.

НА ГАЛОЎНАЙ БАЯВОЙ ЛІНІІ.

Лёгкая палявая гаубіца устаўлена на пазыцыі у чыстым полі.

Роля Румыніі на паўдзёным усходзе

Румынскія газэты ў цэлым радзе камэнтараў і артыкулаў пішуць аб нямецка-румынскіх адносінах. Нямецкія ваенныя камунікаты і ўрадавыя камэнтары, як піша, між іншым, «Універсуль», адзначылі ў апошнім часе некалькі разоў адвагу й самаадданасьць румынскіх жаўнераў. Можна сьцвердзіць, што атмасфэра паміж Нямеччынай і Румыніяй яшчэ ніколі ня была такой сэрдэчнай, як цяпер, як гэта адзначыў таксама й галава дзяржавы маршал Антонэску гэтымі днямі ў сваёй прамове перад Службай Працы.

Румынія, як піша далей «Універсуль», увайшла ў новую фазу сваёй гісторыі і будзе старацца выпаўніць ролю на паўдзённым усходзе, прызначаную ёй геаграфічным палажэньнем. Урадовая газэта «Унірэа» зазначае, што Румынія выконвала свой абавязак на фронце і ў будучыні далей будзе яго выконваць. Яна мае паўнейшую веру ў аканчальную перамогу і будзе таксама й на ўнутраным фронце рабіць усе высілкі, каб падтрымаць барацьбу жаўнераў на ўсходнім фронце.

Нямецка-румынскае братэрства аружжа знайшло таксама выражэньне ў адбыўшымся гэтымі днямі ўва ўсёй Румыніі складаньні рэкруцкай прысягі У часе ўрачыстасьці складаньня прысягі ў Бухарэшце камандуючы гэнэрал заявіў: «Савецкі Саюз непасрэдна пагражаў нам, і калі-б Нямеччына ня выперадзіла яго, ён напаў-бы перш за ўсё на нас, каб тады кінуцца на іншыя эўрапэйскія народы. Уся людзкасьць павінна быць удзячнай для Нямеччыны за ахвяру, якую яна прынясла й яшчэ прыносіць, каб ухіліць гэтую нябясьпеку. Мы, румынцы, пад шчасьлівым палітычным кіраўніцтвам маршала Антонэску можам гардзіцца сваім супрацоўніцтвам з Нямеччынай, нашым магутным і лаяльным саюзьнікам».

барыскі, сымпатычны чалавек. Адразу пераходзіць са мною на «ты», хаця перад тым старшы эфрэйтар Н. павучаў мяне, што да унтэрафіцэра трэба гаварыць — «ты», а ад унтэрафіцэра ўгару трэба гаварыць — «вы». Большасьць жаўнераў штабу аднясьліся да мяне таксама адразу па-прыяцельску, так што я адразу пачуў сябе як «удома».

На другі дзень я дастаў уніформу, падпісаў умову і — стаўся жаўнерам. Першыя дні мне было неяк дзіўна ў жаўнерскай уніформе, я яе-ж адзеў першы раз у маім жыцьці, але хутка прывык.

Ад 17 да 21 чэрвеня ня сталася нічога надзвычайнага. Пагода была ўжо вельмі прыгожая, зусім летняя. Часта хадзіў з другім перакладчыкам-латышскім немцам Б. купацца, дыхаў пахучым лясным паветрам. Іграў вайсковы аркестр, здавалася, што я знаходжуся недзе на курорце. Толькі адзін раз прывялі жаўнеры да штабу нейкую моцна падазроную бабу. Пачаў з ёю гаварыць Б. Нічога не дабіўся. Хто яна: украінка? полька? цыганка? Па выгляду цяжка было адгадаць. Пачаў я з ёю гаварыць паўкраінску — Маўчыць. Пабеларуску. — Маўчыць. Паруску — маўчыць. Урэшце рэшт дабіўся я ад яе, што яна з блізкае вёскі.

—Адвесьці яе ў вёску й спраўдзіць, ці гэта праўда, сказаў пан Рытмайстар. Адвялі.

Урэшце прыйшла субота. Бачу, прыехаў наш гэнэрал. Вечарам, каля 8 гадзін даталі распараджэньне — выстраіцца ўсім. Будзе прачытаны важны загад. На абліччы кожнага бачу зацікаўленьне. Асабліва я згараю ад нецярпеньня.

Урэшце, усе чалавек 50 сталі. Прыходзіць капітан Б.—Зважай! камандуе обэрфэльдфэбэль. Вочы ўсіх напраўляюцца на капітана. У руках трымае паперу.

— Сябры, зьвяртаецца, капітан, я вам прачытаю загад Фюрэра. Чытае. — Сытуацыя ёсьць вострая... Вораг хоча на нас напасьці... Мы мусім яго папярэдзіць. За свабоду, за будучыню Нямеччыны й Эўропы. Аб'яўляецца ваеннае палажэньне...

Далей загады — усім быць гатовымі. Такія і такія жаўнеры-сьвязісты выяжджаюць у 10 гадзін, другія ў 11, у 12, мы ў палове першае па-поўначы

(Працяг у наступным нумары)

Немцы заснавалі рачны востраў Варшавы

На поўдзень ад утоку Піліцы знаходзіцца ўраджайная нізіна Віслы. Яе белае мора кветак вясной напамінае фруктовыя засекі Бэрліну. Чыстыя, прыветныя вёскі з прыгожымі драўлянымі дамамі выстаюць з-за платоў-плятнёў з вярбы ў гэтым раскошным натуральным садзе, дзе высокія чорныя топалі і вольхі ўпрыгожваюць мясцовасьць. Вёскі з усіх бакоў ад сотняў гадоў нямецкія. Адкуль прыйшлі іх жыхары? Гэтага сягоньня ніхто ня можа сказаць. Але ўсе ведаюць, што яны зьяўляюцца немцамі. Ніколі, ніколі яны не забыліся, як у сусьветную вайну казакі саслалі з чатырох вёсак каля Кэмпы-Скорэцкай усіх жыхароў у мейсцы пасяленьня татараў у Казань, не забыліся, якія нявымоўныя цярпеньні ад польскіх прыцясьніцеляў мусілі яны вынесьці. Іх найбольшым скарбам, іх аховай была ніжня-нямецкая мова, якая іх злучала. Яна была іх аховай у найбольш праўдзівым значэньні слова. Калі ў пачатку сусьветнае вайны яны цьвердзілі, што яны — галляндцы, яны мелі крыху спакою ад рускіх.

З бязвартаснага балоцістага абшару стаўся ўраджайны край.

Чатыры ўраджайныя вёскі на Віслі Кэмпа-Скорэцкая, Пшэвоз-Стовы, Голендры -Магнушэвске і Пшэвоз-Тарновскі на працягу сталецьцяў паўсталі з балотаў. Адзін польскі пан падараваў бязвартасную зямлю, з якой ён ня ведаў што пачаць. І адсюль разыходзіліся ўсё новыя немцы, далей на ўсход, калі іх бацькаўшчына не магла больш пракарміць і даць работы. Урадлівыя, як і іх край, былі і іх сем'і. Як шмат нямецкіх каляністаў находзіць з гэтых мясьцін!

Выгнаныя ў сусьветную вайну, паняволеныя за часоў Польшчы.

Гордасьцю немцаў з Кэмпы-Скорэцкай і яе суседніх вёсак было тое, што ніводзін ніжня-немец не адцураўся сваёй нацыянальнасьці, зносячы ў часе сусьветнай вайны й да 1939 горкія цярпеньні. Калі ў 1918 г. яны ізноў вярнуліся з Казані на сваю бацькаўшчыну, яны знайшлі там адну кучу руінаў. Без нараканьняў, яны ўзяліся за працу й пачалі з сваёй умеласьцю адбудоўваць ўсё нанова. Нават сумнае дасьведчаньне на выгнаньні не магло зламіць нямецкасьці жыхароў надвісьлянскіх вёсак. Але цяпер яны мусілі перажыць яшчэ горшыя мукі. Прыйшоў час польскага панаваньня з яго страшэнным, садыстычным зьненавіджаньнем усяго нямецкага. Слаўны канцэнтрацыйны лягер у Бярозе-Картузкай, у якім мучылі знаходзіўшыхся там арыштаваных, аднаго дня перастаў існаваць. Ужо далёкі гук гарматаў зьбліжаючыхся нямецкіх войскаў палажыў яму канец.

Сягоньня ўсё бадзёра бярэцца за працу.

Гордасьцю немцаў з Кэмпы-Скорэцкай і шчыне продкаў знайшла найпрыгажэйшую нагароду. Немцы над Віслай не патрабуюць ужо пакідаць свой край, які яны любяць. Яны могуць цяпер без перашкодаў разьвівацца ў сваёй нямецкасьці. Як толькі яны зразумелі шчасьце гэтае вялікае зьмены, бадзёра ўзяліся яны за працу. Немцы з-над Віслы ўсьведамілі сабе факт, што нельга страціць ані хвіліны, і яны ўжо ад даўнейшага часу знаходзяцца ў нямецкім войску і нямецкіх арганізацыях. Я вялікай энэргіяй вядзецца праца над рэгуляцыяй Віслы, недахопы якой прыводзілі раней да паводак, залівіўшых палі на працягу месяцаў. Дзякуючы рэгуляцыі можна будзе выраўняць страты ў фруктовым дрэвастане з прычыны суровай зімы 1939-40 г. Да гэтага з запалам імкнуцца немцы над Віслай. Гэтыя клопаты ўжо не зьяўляюцца больш клопатамі ад таго часу, як яны ўсе ведаюць, што ім памагае называюць, — ведаюць, што ім памагае выпаўняць іх увесь вялікі народ.

Апошнія тарпэды выпушчаны

Падводная лодка набірае сьпірт перад берагамі Амэрыкі

Ізноў разьбіта дванаццаць амэрыканскіх параходаў. Білянс здабычы шэрых ваўкоў узрастае. Адзін мае здабычу, другі — бэнзыну. Вялізарны фэйэрвэрк а поўначы з левага боку карабля. «Камандант крычыць каманданту: «Прашу чакаць, я затаплю параход!»

Ад ваеннага карэспандэнта Курта Эсмарша

Ізноў даляцелі да Бацькаўшчыны паведамленьні аб посьпехах падводных лодак, ізноў загучэлі пераможна фанфары Надзвычайнага Камунікату, ізноў нямецкія шэрыя марскія ваўкі зьнішчылі перад Амэрыкай 16 варожых гандлёвых караблёў. Агульная цыфра затапленьняў ад 24 студзеня хутка ўзрасла на 1.290.600 брутта рэгістравых тонн. Амэрыка думае ўтрымліваць камунікацыю з ібэра-амэрыканскімі гаспадарствамі праз незакончаную панамэрыканскую дарогу. Англія стогне пад цяжарам недахопу караблёў. Сталін надарма чакае падвозу ваеннаге матэрыялу караблямі з Амэрыкі. А нямецкія лодкі знаходзяцца пры ворагу!

Калышучыся, кідаючыся на бакі, плыве падводная лодка на Захад. Далёка, далёка знаходзіцца павабная мэта, — берагі З.Ш.А. Але быццам бог надвор'я ня ўзьлюбіў гэтую маленькую лодку, калі палажыў запору перад гэтымі берагамі, запору з буры, мора і льду.

«Гэта ўсё-ж каштуе многа сьпірту, пане капітан-лейтэнант», гаворыць, моршчачы лоб, афіцэр, «чартоўскі многа сьпірту. А мора і бура ўсю дарогу супроць нас».

— І чаму я без адрыву стырчу над барографам, злуецца камандант. Усё роўна нічога ня зьменіцца. Гэтая слабая лінія на мілімэтравай паперы ідзе пазёма, як-бы праведзеная з лінейкай. Найвышэй зробіць яна маленькі залом уніз — і ўсё! І так яна ўжо даволі глыбока апусьцілася! Праклятая кісьля!!!

Пакрытыя намаразьзю твары абодвух наймалодшых матросаў.

О, ён ведае гэты край у гэткую пару году! Ён — можна сказаць — з матчыным малаком увабраў яго ў сябе. Тады, як ён яшчэ езьдзіў з гандлёвым флотам. Але, думае ён, гэта вялізарная розьніца паміж прыгожым параходам і гэтай малой падводнай лодкай.

Там, на параходзе, стаяў сабе пры рулі, на душы было спакойна, а хвалі плёскалі аб шкляныя шыбы параходу. Электрычны веер ачышчаў шыбы і ўсе было відна. Ну, а калі часам трэ' было выйсьці на мосьцік, дык там чуўся зусім бясьпечны.

Але тут, пару мэтраў над вадой, на маленькім мосьціку, што можна зьмерыць адным вялікім шагам, бяз даху над галавой... — і ён заглядае ўкрадкам у пакрытыя намаразьзю твары абодвух наймалодшых матросаў, якія ўпяршыню адбываюць штурмовае падарожжа на лодцы. Іх стальны погляд скіраваны ў даль. Часам падымаюць яны да вачэй бінокль. Але гэта толькі па прывычцы. Бо глядзець яны могуць праз ледзяную пакрыўку, якая мае ўстаўленыя акуляры, а так — нічога.

І так — дзень за днём...

Але ўрэшце ўсё скончыцца гэта!

Ноччу адноўчы заплывуць яны ўжо за далёка!

Сьвецяцца маякі Амэрыкі.

Яшчэ ня хоча ён верыць, што гэта маяк, які віднее на гарызонце і, у рытм лодкі, то падымаецца, то апускаецца. Ён праціраe вочы. Але слабы маяк астаецца.

І гэта першае прывітаньне з берагоў новага сьвету.

«Ёсьць... маяк», кажа ў цэнтралі старшы лоцман, які доўга ўжо чакаў на гэтае паведамленьне.

Вось там! І, не прадчуваючы нічога, падыходзіць таксама ўжо цёмны цень, цяжкі наладаваны фрахтар. Ён будзе «выканчаны». Так як ужо да гэтага прызвычаіліся на другім баку вялікіх водаў.

Гэта першы. І адзін з варты дае першы зразумелы знак і запісвае — затоплена... 6.500.

Пачынаецца зусім добра, думае камандант, і паціраe рукі ад задаваленьня.

Бакі на бэнзыну апусьцелі.

Але пачатак усё-ж стаўся крыху за шмат абяцаючы. Здаецца, трэск у першую ноч разьнёсься шырэй. І маякі каля сушы сталіся асьцярожнейшымі. Зацямняць! — кажа загад.

Ну, добра! Мы не патрабуем вашага агня! Мы — не! Лодка стаіць насупроць берагоў. Сочыць, наглядае. І калі ледзяны панцыр стаўся зусім тоўсты, ныраем пад ваду на пару гадзін. А пасьля выплываем, як-бы сьвежа паголеныя — ізноў наўзверх.

Камандант злуе на афіцэра. Чаму ён доўга мерыць свае бакі з бэнзынай! І вось аднойчы ён прыходзіць і заяўляе: «Пане капітан-лейтэнант, калі мы хочам вярнуцца...! Яшчэ парадкам дарогі да базы на бацькаўшчыне. Але, урэшце, вецер яшчэ крыху можа падганяць. І калі мы будзем ехаць ашчадна...»

Чакайце — яшчэ! Але гэты афіцэр стаўся цяпер аднак-жа энэргічнейшы!

Ну, праўда, тады нічога не паможа. І стрэлка компасу паказвае не ўсход.

Рад'ёвая гутарка з суседняй лодкай.

Але — стойце! Ёсьць жа яшчэ іншыя сябры. Яны знаходзяцца далей на поўдзень, маюць лепшую пагоду і, пэўне-ж, маюць больш лоўнай зьвярыны.

Ці..ціці.. ціціці-ці-у... ці-у... Вось дае знаць аб сабе ўжо адзін, далёка, многа міляў ад нас. Але хвалі эфіру робяць нас такімі блізкімі!

Божа! Гэтая лодка таксама выпусьціла ўжо ўсе тарпэды. Пяць параходаў, у тым толькі 4 наліўных, яна пусьціла на дно пад самым носам Рузвэльта. — Сьпірт! Так, сьпірту яшчэ мае яна даволі. І можа таксама яшчэ крыху адступіць.

Умаўляемся так: мы зробім замену. Адна дасьць паліва, а другая тарпэды. — Спаткаемся ў мейсцы Х.

Гэта недзе ў далі Атлянтыку.

А гісторыя набягае, як цягнікі на на станцыі.

Камандант кажа каманданту: «Я чакаю!»

Цяпер плывем супольна ў кірунку бацькаўшчыны. Але тымчасам яшчэ мы не атрымалі паліва. Мора паднялося, а вецер парывіста дзьме. На гарызонце за караблём заходзіць сонца. Некалькі апошніх праменьняў мільгае яшчэ над вадой. Тады дакладвае вартуючы афіцэр: «Хмара дыму з левага боку!».

Камандант, які яшчэ шчасьлівы, што мае тарпэды, апіраецца на мосьцік.

«Даць знак той падводнай лодцы...» Камандант да каманданта: «пачакайце, калі ласка, тут, я зараз прыбуду, толькі мушу затапіць параход».

Той камандант разумее, у чым справа, і адказвае: «Я чакаю».

Пушчаецца матор, вада пеніцца пад носам лодкі. Лодка паварачвае й кідаецца на ваўка.

«Шкада», думае карвэтны капітан С, камандант чакаючае лодкі, «цяпер я хацеў-бы мець яго тарпэды, а ён каб меў мой сьпірт».

Чакаецца. Плывем на мейсца, тады як параход зьнікае між высокімі хвалямі ў далі. На мора набягае ноч.

Гэта быў прыгожы фрахтар. Дзьве тарпэды.

І каля поўначы запалымнеў у далі агонь. Агонь у далёкім, далёкім прасторы вод. І можна сапраўды надумаць што гэта нібы раскаты грому даносяцца ў завываньні буры. У займаючымся сьвітаньні прыходзіць другі, а капітан-лейтэнант В. адходзіць.

Камандант каманданту перадае па радыё: «Сэрдэчныя павіншаваньні» І ў адказ чуецца: «Гэта быў прыгожы фрахтар, дзьве тарпэды..»

Цяпер ізноў плывем дарогай маршу на ўсход. Але аб тым, каб забраць паліва яшчэ нельга думаць. Гэтаму перашкаджа высокае мора. Увечары ізноў вырастаюць у далі над гарызонтам дзьве машты. Ізноў камандант перадае другому каманданту: «Будзьце ласкавы, астаньцеся яшчэ на сваім мейсцы, я ўжо зараз даплыву да вас, але між тым затаплю яшчэ адзін параход».

І ў адказ другі камандант лаецца з зайздрасьці, на чым сьвет.

Бэнзына гарыць пад самым носам Рузвэльта.

Гэтым разам а поўначы вялізарны фэйэрвэрк паказваецца зьлева, недзе ў далі. Гэта можа быць толькі танкер, бо той што ён затапіў, быў інакшы, думае капітан С. (Ён добра ведае, як пушчаць у мора танкеры).

І праўда! Але першая тарпэда ня пусьціла яшчэ вялікі карабель на дно. Другая трапіла ў другі бок, дакладна на вышыні першага пападаньня. Тонкая работа!

На вадзе кругом гарыць, над вадой гарыць, да 200 мэтраў вышыні. Прыгожы факел для чакаючых сяброў, думае камандант і бярэ ізноў курс на сваю чакаючую «наліўную лодку».

І так мінаюцца ў ранічным расьсвеце ізноў далёкія воды.

Калышучыся, кідаючыся на бакі, плыве лодка. Ночка цёмная, нешта высоўваецца з цемры. Магчыма, ізноў нешта калдыбае. Але гэта здаецца, нічога няма!

Толькі пасьля таго, як сонца паднялося над гарызонтам і ізноў зьнікла на другім баку, ізноў паказалася вяршына машты.

Цяпер плывем амаль як звычайна. Д ецца каманда.

«Абедзьве машыны пусьціць поўным ходам» Афіцэр ізноў мерыць свае запасы бэнзыны і патрасае галавой. Гэтае паляваньне-нагонка праглыне відавочна апошнюю кроплю паліва! Але — нічога. Усё-ж ёсьць блізка плаваючы рэзэрвны бак, і заўтра рана ўжо лодкі спаткаюцца на ўмоўленым мейсцы.

Трапілі за чацьвертым разам.

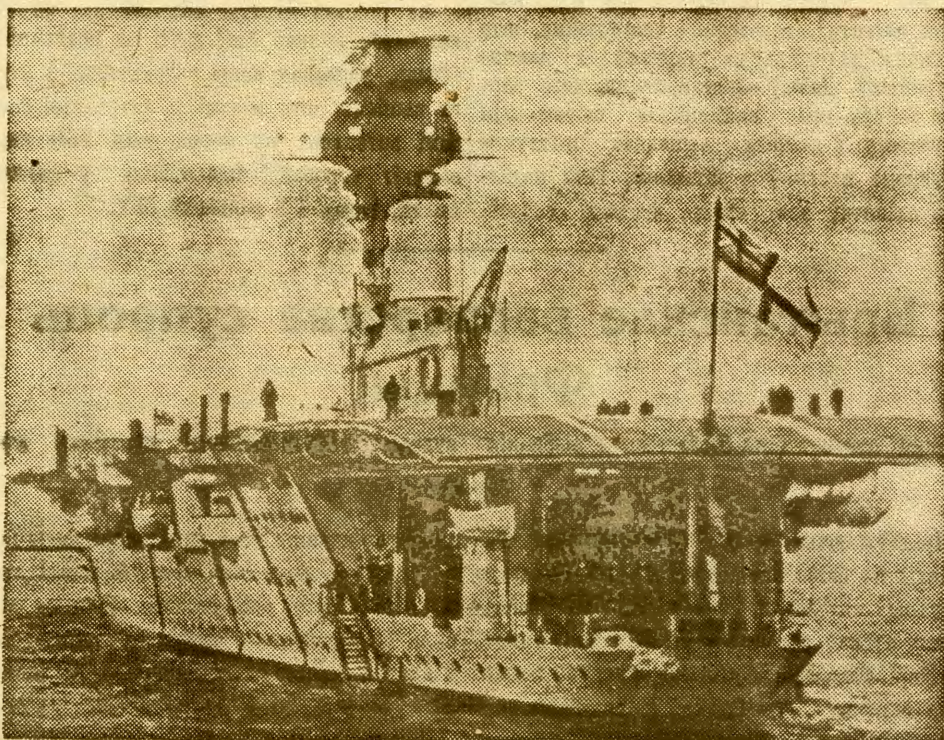
З апошняй тарпэдай вырушае лодка на паляваньне, у той час як другая верна і мужна чакае. Нявыразна, але ўсё-ж так, што можна дачуць, вецер даносіць на сваіх крыльлях вестку, што й гэтая тарпэда трапіла ў сваю мэту. Але гэтымі грамавымі раскатамі не канчаецца. Не, гул коціцца глуха далей, над вялікімі хвалямі Атлянтыкі. Так даўгі час. І калі абедзьве лодкі, спатыкаючыся чацьверты раз, ізноў знаходзяцца блізка, праз «галосьнік» адбываецца спрэчка. Фрахтар вельмі наладаваны. Пушчанай тарпэды нехапіла, каб яго пусьціць пад ваду. Цяпер, ясна, трэба дакончыць яго з гарматаў. Матросы кінуліся да гарматы, па пояс у набягаючай вадзе. Заўзятыя хлопцы! І вось паволі ён тоне. Два дні пазьней падводная лодка набрала пасьля даўгое падарожжы паліва. Каштавала, праўда, ня мала працы, але гэта нічога.

Дзьве лодкі, адна з пяцьцю, другая з чатырмя сьцягамі на машце, азначаючымі разам затапленьне 70.000 тонн, плылі ў радзімую базу.

І Ў ПОРЦЕ ЗАЎСЁДЫ Ў СЛУЖБЕ

Матросы нашых ахоўваючых лодак заўсёды ў службе. Тут праводзіцца вучоба з падыманьнем раненых у спэцыяльных гамаках.
Здымка: Ваенны справаздаўца Таугэр-Атлянтык.

Авіяносец «Гармас». Здымка: Вальтбільд.

Ваенная неразьбярыха ў Аўстраліі

Самавыключэньне кабінэту.

Новае камандаваньне для Блямэю. Ніякага камандаваньня для Бэнэтта.

(Ад нашага прадстаўніка)

Палажэньне на ўсіх фронтах сьвету, ад паўдзённага мора аж да Ледавітага акіяну ня сталася ў апошніх днёх для ангельцаў і іх саюзнікаў ні ў якім выпадку салодшым. Вясна пачынаецца для іх пад вельмі няспрыяючым знакам. Аўстралійскі порт Порт Дарвін ізноў бамбардаваўся японскімі паветранымі сіламі. У Аўстраліі ўвесь час чакаюць японскіх удараў, але ніхто ня ведае, дзе і калі яны будуць нанесены. А ў сувязі з гэтым узрастае паўнейшая неразьбярыха камандаваньня. Мэк Артур заздросна пільнуе свае правы і змусіў аўстралійскага міністарпрэзыдэнта Курціна заявіць у аўторак, што ані ўрад, ані парлямант ня будуць умешвацца ў ваеннае камандаваньне.

Аўстралійскі ваенны кабінэт вынес пастанову аб перааргапізацыі абароны краю. Яно і далей падлягае Блямэю, але будуць створаны два розныя камандаваньні арміяў. Вызначана сем новых гэнэралмаёраў і два гэнэрала-лейтэнанты. Уцёкшы з Сінгапуру гэнэрал Гордон Бэннэтт навышаны да званьня гэнэрал-лейтэнанта. Яму пры гэтым ужо соты раз абяцалі новае важнае камандаваньне, абняць якое, аднак, усё перашкаджае Мэк Артур. Ваенная неразьбярыха ў Аўстраліі прыймае пацешныя формы, а Курцін нічога ня можа зрабіць пасьля самавыключэньня сябе з гэтых спраў.

Партугалія і бальшавізм

Выдатны правадыр легіёну заклікае да барацьбы.

(Ад нашага прадстаўніка).

Лісабон, 28 сакавіка 1942 г.

«Бальшавіцкая небясьпека стаіць перад намі ўва ўсёй сваёй велічыні, і партугальскі легіён пастанавіў уступіць у бой з гэтай небясьпекай і разграміць яе ўсімі сродкамі й аружжам!» — Так заявіў адзін з найвыдатнейшых правадыроў легіёну Др. Гордэйрэ Рамос у прамове па радые да партугальскага народу, якую ён сказаў праз Лісабонскую нацыянальную радыястанцыю ў сувязі з антыбальшавіцкай акцыяй у Партугаліі. Ён заклікаў таксама ўсіх партугальцаў далучыцца да гэтае барацьбы легіёну і дбаць, каб бальшавіцкая прапаганда ў Партугаліі заўсёды разьбівалася аб рашучы й адналіты адпор усіх партугальцаў.

Як Англія абходзіцца з жонкамі салдатаў

За мала грошаў на патрымаваньне. Неаплачаная кватэра. Выкіданьне з гарадзкіх кватэраў. Тыповы выпадак.

(Ад нашага прадстаўніка)

Лісабон, 6 красавіка 1942 г.

Як Англія абходзіцца з жонкамі і сваякамі сваіх жаўнераў, паказвае справа перад судом у Таўнтоне, аб якой паведамляў «Нью Кронікль». Адна салдатка, чалавек якой змагаецца на моры, была названая горадам Таўнтон да звальненьня памешканьня, бо яна не магла поўнасьцю аплаціць кватэры, займаная у вадным з домікаў гарадзкое ўправы. Гарадзкая ўправа ў нозве зазначала, што яна мае 1700 дамоў і што падобны выпадак мог-бы вельмі лёгка паўтарыцца. Пагаджаючыся з гэтым тыпова брытанскім гандлёвым становішчам, суд загадаў зараз-ж выкінуць салдатку з яе кватэры. Як падае «Нью-Кронікль», гэтае вікіданьне будзе мець законную сілу. Брытанскія салдаткі, якія ня могуць аплаціць свае кватэры, ні маючы ўласнага маёнтку або ашчаднасьцяў, мусяць лічыцца з тым, што іх безгаворачна выкінуць на вуліцу.

Канец авантуры ў пустыні

Лібійская Сахара ачышчана ад голеўскіх сілаў.

У Лібійскай Сахары, як гэта выявіла абшырная патрулюючая дзейнасьць італьянскіх войскаў у пустыні і аб чым паведамляе італьянскі ваенны камунікат з чацьвярга, ня выкрыта нідзе ворага. Гэтым самым разьбіта адна з найбольш нязвычайных брахлівых выдумак гэтае вайны.

У пачатку сакавіка ў трыпалітанскіх паўдзённых раёнах, у якіх ёсьць мала спалучаючых дарог і яшчэ менш заселеных аазісаў, паказаліся нязначныя голеўскія сілы, якія прабавалі на свой лад інсцэнізаваць партызанку. Паяўленьне ўгрупаваньняў італьянскіх Сахарскіх войск, падрыхтаваных у іх акцыі ачышчэньня ягунствам, палажыла гэтаму хуткі канец. Наколькі нязначныя былі сутычкі ў лібійскай Сахары, дзе голеўцы ніколі не маглі выставіць больш чым пару сотні лёгкіх грузавікоў, настолькі галасьлівай была плютакратычная прапаганда. Калі чуліся лёнданскія паведамленьні аб «аперацыях Сахарскіх войскаў гэнэрала Леклерка» то можна было думаць, што хіба ўжо створаны новы фронт супроць дзяржаваў восі.

Канец быў нечаканы. Толькі што яшчэ абвесьцілі брытанскія інфармацыйныя органы, што голеўскія сілы маюць стаянць «450 кіляметраў на поўдзень ад сырыйскага узьбярэжжа», як галоўная кватэра «гэнэрала» Леклерка паведаміла, што яго сілы вярнуліся «на свае базы каля Чад возера». Але адтуль да Міжземнага мора цягнецца пустыня добрых 2.000 кіляметраў.

Часьці ангельскага Міжземнаморскага флоту ў порце Мальта.

Дэманстрацыі ў канцэнтрацыйных лягерах З. Ш. А.

Нарвэжскія маракі пратэстуюць супроць зьверскага трактаваньня. Нарвэгія страціла 260 караблёў у службе Англіі.

(Ад нашага прадстаўніка)

Осло, 31 сакавіка 1942 г.

Паводле маючыхся тут паведамленьняў трыманыя ў канцэнтрацыйных лягерах ЗША нармэжскія маракі, якія адмовіліся далей прадпрыймаць сьмяротныя плаваньні для аліянтаў, так дрэнна трактуюцца, што ўсьцяж даходзіць да разрухаў і дэманстрацыяў. Далей паведамляецца, што варта лягеру пры найменшым выражэньні пратэсту ў розных выпадках выступае супроць вязьняў з штыкамі. Гэта падзяка аліянтаў для сваіх братніх сяброў, якім за два гады ўжо аж занадта ўпіліся ў кроў паездкі на верную сьмерць, у якіх яны падстаўлялі голаву за ангельцаў і амэрыканцаў.

Як вялікія страты нарвэжскага флоту, які перад вайной быў другі па велічыні ў сьвеце, паказвае новы падрахунак, з якога вынікае, што мінамі й лятункімі бомбамі затоплена ня менш, чым 260 нарвэжскіх караблёў, плаваўшых у службе Англіі, разам 1,2 мільёнаў БРТ.

Брытанскае варварства супроць Францыі

Ізноў заатакаваны безбаронныя рыбацкія судны. «Адцяжваючая афэнзыва для Сталіна

Прадаўжаючы свае праступніцкія напады на безбаронныя французкія рыбацкія судны, ангельцы, апрача нядаўна зробленых атакаў супроць шлюпак «Аліс-Аннэ», «Марі Жільбэр» і «Іль дэ Франс», напалі на шлюпку «Ля Сляк», затапляючы таксама й гэтае французкае рыбацкае судно. Уэтыя напады на мірныя рыбацкія судны прадпрыймаюцца ўжо ангельцамі цэлы год, ня гледзячы на бязсэнсоўнасць гэтых атакаў. Дасюль у віліку гэтае «акцыі» згінула 42 французкія рыбацкія судны. Комюнікэ французкае адміраліцыі сьцьвярджае да таго, што гэтае нічым не абаснованае варварства пазбавіла шмат французкіх рыбацкіх сем'яў іх карміцеляў.

Безаглядныя рэквізыцыі збожжа ў Егіпце

Нястача хлеба на ўсім пярэднім Усходзе. Нільская армія зужывае ўсе запасы.

Як з Ірану, так і з Іраку наплываюць ад некалькіх тыдняў нязьлічаныя весткі аб разрухах, прычынай якіх зьяўляецца ўсьцяж пагаршаючаеся забясьпечаньне збожжам насельніцтва. Ангельскім ваенным гарнізонам закідаецца, што яны дзякуючы безаглядным рэквізыцыям паменшылі яшчэ і так ужо нязначныя запасы збожжа. Брытанскія камадуючыя змаглі дасюль на гэтыя закіды адказаць толькі слабымі адгаворкамі.

І ў Сырыі пасоўваючыеся ангельскія войскі выклікалі падобна цяжкое палажэньне, а цяпер паведамляецца аб узрастаючым збажовым недастатку і ў Егіпце. Калі пачаткова думалі, што можна было-б выжыць з маючыміся запасамі да новага жніва, то цяпер па прычыне надмернай здачы збожжа брытыйскай Нільскай арміі наступіла такая нястача, што трэба лічыцца з паважным крызысам у егіпецкай збажовай гаспадарцы. Недахват аблічаецца на 3,5 мільёны тоннаў збожжа і 4,5 мільёны тоннаў кукурузы й рысу. Гэта так вялікія колькасьці, што з увагі на немагчымасьць напоўніць склады імпартам у найбліжэйшых месяцах пракармленьне насельніцтва будзе найцяжэйшым пытаньнем.

Прыметай гэтага крызысу зьяўляецца ўжо ад пэўнага часу надзвычайнае павышэньне цэнаў на збожжа, так што бяднейшыя слаі насельніцтва ледзь могуць купіць свой штодзенны хлеб.

Узросшае спажыцьцё збожжа ангельскімі войскамі на Ніле дае таксама высьвятленьне, чаму брытанцы ўсьцяж адкідалі ўсе дамаганьні Грэцыі на выдачу 800,000 тоннаў егіпецкага збожжа, заказанага й аплочанага ўжо больш чым год таму назад.

7 гадоў карнага лягеру разьюшанай польцы

Кінулася з віламі на свайго гаспадара.

Уласнае паведамленьне

Нэўмюнстэр, 29 сакавіка 1942 г.

33-гадовая полька працавала ў 70-гадовага селяніна, які вёў гаспадарку ў Шлезвіг - Гольштайне за свайго сына, узятага ў войска. Аднойчы трохгадовае дзіця гэтай полькі гуляла пры стойле ў кароўім хляве і дражніла жывёлу. Стары селянін узяў дзіця за руку й вывёў яго з хлява. За гэта полька ўпала ў такую ярасьць, што кінулася на селяніна з віламі. Мала таго, яна яшчэ ўсьлед кідала ў яго каменьні. Надзвычайны Суд у Нэўмюнстэры памінуў прыслугоўваўшую за гэткі на[illegible]д кару сьмерці і прысудзіў польку на 7 гадоў карнага лягеру з загостраным рэжымам.

Druck. Deutsche Druckerei, Bialystok.